

Goedkeuring van het op 24 oktober 1966 voor het Koninkrijk der Nederlanden ondertekende Internationaal Verdrag van New York van 7 maart 1966 inzake de uitbanning van elke vorm van rassendiscriminatie

MEMORIE VAN TOELICHTING

Nr. 3

1. Inleiding

Het Handvest der Verenigde Naties, gegrondvest op de beginselen van de waardigheid en de gelijkheid van alle mensen, legt aan de lid-staten der volkerenorganisatie de verplichting op om, gezamenlijk en afzonderlijk, in samenwerking met de organisatie op te treden ter bevordering van algemene eerbiediging en inachtneming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden voor allen, zonder onderscheid naar ras, geslacht, taal of godsdienst. In de bewoordingen van de artikelen 1, lid 3, en 55, onder c, van het Handvest wordt de werkelijkheid van de vrijheidsrechten in direct verband gebracht met het beginsel van non-discriminatie. Duidelijk is, dat in de opvatting van hen die het Handvest tot stand brachten, het bestaan van discriminatie op de genoemde gebieden onverenigbaar is met de erkenning van de waarde van de menselijke persoon, welke in de preambule tot het Handvest wordt bevestigd.

De idee van de vrijheidsrechten werd onder meer geconcretiseerd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 10 december 1948 (Uitgave Ministerie van Buitenlandse Zaken, nr. 16) en nog onlangs in de veelomvattende verdragen inzake burgerlijke en politieke rechten en inzake economische, sociale en culturele rechten, welke verdragen op 16 december 1966 door de Algemene Vergadering der Verenigde Naties werden aanvaard.

Ook het nondiscriminatiebeginsel neemt in het werk van de Verenigde Naties een prominente plaats in. Vele in het kader van de organisatie genomen resoluties spreken een veroordeling uit over strevingen, welke zijn gericht op instandhouding en verscherping van ongelijkheid tussen rassen. Toch heeft het lange tijd geduurd, voordat in de Verenigde Naties een bindende akte werd aanvaard, waarin het verbod van de door het Handvest gewraakte discriminatie het leidende thema was. In dit opzicht hadden enige gespecialiseerde organisaties reeds eerder belangrijk werk verricht. De Internationale Arbeidsconferentie aanvaardde in 1958 een verdrag betreffende discriminatie in beroep en beroepsuitoefening (*Trb.* 1962, nr. 41) en de Algemene Conferentie van de U.N.E.S.C.O. nam in 1960 een verdrag aan nopens de bestrijding van discriminatie in het onderwijs (*Trb.* 1964, nr. 69).

De aanleiding tot het opstellen van het Verdrag ter uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie werd gevormd door uitingen van antisemitisme, welke in de jaren 1959 en 1960 wederom in hevigheid toenamen. De verontrusting waartoe incidenten in een groot aantal landen aanleiding gaven, had tot gevolg, dat de Verenigde Naties een uitgebreid onderzoek naar de feiten instelden. Op deze weg voortgaande besloot de Algemene Vergadering in 1962 (resolutie 1780 (XVII)), een verklaring en een verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie alsmede een verklaring en een verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van godsdienstige onverschillen te doen voorbereiden.

De instanties, die in eerste aanleg werden belast met de opstelling van de ontwerp-teksten dezer verklaringen en verdragen, waren de Commissie der Verenigde Naties voor de Rechten van de Mens en de daaronder ressorterende Subcommissies ter Voorkoming van Discriminatie en Bescherming van Minder-

heden. Het Koninkrijk is als lid van de Commissie voor de Rechten van de Mens in staat geweest, reeds in een vroeg stadium een bijdrage te leveren aan het voorbereidende werk.

Met het oog op de bijzondere actualiteit van het vraagstuk der rassendiscriminatie en op de omstandigheid, dat het formuleren van mondiale regels ter bestrijding van religieuze intolerantie andere, vaak meer gecompliceerde eisen stelde, wenste de meerderheid van de leden der Verenigde Naties aan de arbeid op het onderhavige terrein prioriteit te geven. Op 20 november 1963 werd de verklaring inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie door de Algemene Vergadering met algemene stemmen aanvaard en afgekondigd (resolutie 1904 (XVIII)), waarna op 21 december 1965 het verdrag eveneens met algemene stemmen werd aangenomen (resolutie 2106 (XX)).

2. Préambule

Uitgaande van het Handvest der Verenigde Naties adstrueert de préambule in de vorm van een reeks motiveringen en overwegingen, die voor het merendeel zijn gebaseerd op erkende mensenrechten, de noodzakelijkheid van het nemen van maatregelen tot het elimineren van rassendiscriminatie in al haar vormen en uitingen.

Paragraaf 1 herinnert aan de in het Handvest vastgelegde verplichtingen van de leden der Verenigde Naties tot het bevorderen en aanmoedigen van eerbied voor de rechten van de mens en van de fundamentele vrijheden van allen zonder onderscheid van ras, geslacht, taal of godsdienst. Deze verplichting wordt vervolgens uitgewerkt in *paragraaf 2*, waarvan de tekst een combinatie vormt van de eerste zinsnede van artikel 1 en van artikel 2, lid 1, van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Hierbij aansluitende heeft de Twintigste Algemene Vergadering het wenselijk geacht, de algemene erkenning van rechten en vrijheden aan te vullen met een specifieke erkenning van ieders gelijkheid voor de wet en ieders recht op gelijke bescherming voor de wet. Hiertoe werd in *paragraaf 3* een tekst opgenomen, welke vrijwel gelijkkluidend is aan die van artikel 7 van de Universele Verklaring.

De Algemene Vergadering heeft, vooral onder aandrang van de Afrikaanse staten, een duidelijk accent willen leggen op de verwantschap tussen rassendiscriminatie en kolonialisme. De in *paragraaf 4* genoemde resolutie (XVIII) legt dan ook verband tussen „kolonialisme en alle praktijken van rassenscheiding en discriminatie” als zijnde de voornaamste hinderpalen op de weg naar de vrijmaking van alle volken.

In *paragraaf 5* wordt aangesloten bij de hierboven reeds genoemde verklaring van 20 november 1963.

Paragraaf 6 waarin de stelling volgens welke een bepaald ras, vergeleken met andere rassen, superieur zou zijn, in sterke termen wordt afgewezen, wijkt in zoverre af van *paragraaf 5* van de préambule der Verklaring van 20 november 1963, dat in laatstgenoemde *paragraaf* niet alleen elke rassensuperioriteit, maar ook – en zulks naar het voorkomt ten onrechte – elk ras-

senonderscheid wordt ontkend. De formulering van paragraaf 6 is een aanzienlijke verbetering ten opzichte van paragraaf 5 van de verklaring. Tijdens het toendertijd gehouden debat heeft het Koninkrijk – als enige – tegen de tekst gestemd, omdat het van mening was, dat het niet aan de Algemene Vergadering stond zich in deze zin uit te spreken. Dit bezwaar is tegen de onderhavige formulering niet opnieuw aangevoerd.

De voorgestelde tekst van paragraaf 7 heeft aanleiding gegeven tot uitvoerig debat, meer om wat zij niet dan om wat zij wél bevatte. Vormde namelijk de vrees voor een wederopleving van het antisemitisme de impuls tot het onderhavige Verdrag, vooral de Afrikaanse en Aziatische Staten, daarbij gesteund door de Oosteuropese landen, verdedigden het standpunt dat bij het opstellen van op uitbanning van rassendiscriminatie gerichte rechtsregels zoveel mogelijk iedere verwerpelijk geachte praktijk op dit gebied zou moeten worden getroffen. Daardoor rees de vraag of in het Verdrag een opsomming moest worden gegeven van alle verschijnselen die als rassendiscriminatie dienen te worden aangemerkt. Deze vraag is tenslotte ontkennend beantwoord. Men heeft aan een algemene veroordeling de voorkeur gegeven boven een uitputtende specificatie van de praktijken waartegen het Verdrag zich richt. Aldus kon een tekst worden opgesteld, welke voor een zo groot mogelijk aantal landen aanvaardbaar is gebleken. En tenslotte is het gevaar vermeden, dat een vergelijking zou kunnen worden gemaakt tussen verschillende graden van verwerpelijkheid van te veroordelen verschijnselen.

De delegatie van het Koninkrijk heeft tenslotte voor de uiteindelijke redactie van paragraaf 7 gestemd, maar tevens onomwonden te kennen gegeven, dat zij het niet vermelden van het antisemitisme betreunde, hierbij onder meer in herinnering brengende hoeveel ellende juist deze vorm van rassendiscriminatie in de afgelopen wereldoorlog over ons land heeft gebracht. Het moet intussen als een winstpunt worden beschouwd, dat de onderhavige paragraaf een veroordeling inhoudt van discriminatie op grond van ras, huidskleur of ethnische afstamming, zoals die door individuen of groepen van individuen, al of niet in maatschappelijk verband handelende, wordt gepleegd.

De moeilijkheden van paragraaf 7 deden zich niet voor bij de behandeling van paragraaf 9, waarin verontrusting wordt uitgesproken over bepaalde vormen van regeringspolitiek, gebaseerd op een aanvaarde superioriteit van een bepaald ras. Hier vindt wel een expliciete vermelding plaats. De apartheid wordt hier afzonderlijk genoemd omdat het hier een politiek betreft, die op dit moment officieel door een regering in praktijk wordt gebracht en die meermalen door de Verenigde Naties expliciet is veroordeeld. Het Koninkrijk heeft, door aan deze paragraaf zijn stem te geven, gehandeld in overeenstemming met de gedragslijn, aangenomen bij de behandeling in de Algemene Vergadering van een aantal op de veroordeling van apartheid gerichte resoluties (Res. 1663 (XVI) van 28 november 1961; Res. 1881 (XVIII) van 11 oktober 1963; Res. 2054 (XX) van 15 december 1965).

3. De materiële artikelen

Artikel 1. De woorden „national origin” („origine nationale”) in de definitie van rassendiscriminatie zouden het misverstand kunnen wekken, dat de staten gehouden zijn vreemdelingen op gelijke voet met eigen onderdanen te behandelen. Om dit misverstand te voorkomen is in het tweede en derde lid tot uitdrukking gebracht, dat het Verdrag onderscheid in behandeling tussen eigen onderdanen en vreemdelingen niet verbiedt en de nationaliteitswetgeving van de verdragsstaten onverlet laat, mits die niet discriminatoir werkt ten opzichte van onderdanen van bepaalde staten.

De motivering van lid 4 berust op de omstandigheid, dat sommige landen aan achtergebleven bevolkingsgroepen tijdelijk een preferentiële behandeling wensen toe te kennen, opdat deze groepen een positie van materiële gelijkheid kunnen bereiken. In zodanige gevallen moet een preferentiële behandeling niet als rassendiscriminatie worden aangemerkt. Het onderhavige lid 4 is vooral op aandrang van India in het Verdrag opgenomen.

Artikel 2. In dit artikel spreken de staten, partij bij dit Verdrag, een veroordeling uit over rassendiscriminatie en verbinden zij zich rassendiscriminatie in al haar vormen op te heffen en een goede verstandhouding tussen alle rassen te bevorderen. In een reeks punten wordt omschreven welke beleidsmaatregelen ter verwezenlijking van die doeleinden dienen te worden gebezigd.

Voor de situatie in het Koninkrijk is de betekenis van deze bepaling gering, omdat naar de ondergetekenden naar beste weten kunnen verklaren, in het Koninkrijk door overheidsorganen en publiekrechtelijke instellingen op generlei wijze rassendiscriminatie wordt bedreven of bevorderd. Mocht zich onverhoopt ooit een geval van deze aard voordoen, dan zal hiertegen vanzelfsprekend worden opgetreden.

Artikel 3. De in dit artikel uitgesproken veroordeling van rassenscheiding en apartheid beantwoordt geheel aan de inzichten van het Koninkrijk, zoals deze internationaal bij herhaling tot uitdrukking zijn gebracht. Gezien de in het Koninkrijk bestaande omstandigheden is er geen behoefte aan speciale nationale voorzieningen ter uitvoering van dit artikel.

Artikel 4. Deze bepaling strekt er toe de staten, partij bij het Verdrag, te verplichten tot het nemen van maatregelen ter uitroeiing van rassendiscriminatie en tot het verbieden van het aanzetten daartoe. In de punten a tot en met c wordt een niet uitputtende opsomming gegeven van te nemen maatregelen als hierbedoeld. De verwijzing in dit artikel naar de Universele Verklaring van de rechten van de mens en naar de opsomming in artikel 5 van het Verdrag heeft betrekking op de verhouding tussen de maatregelen, door de staten uit te vaardigen op grond van het artikel, enerzijds en de erkenning van andere mensenrechten en fundamentele vrijheden anderzijds. Op een en ander wordt nader ingegaan in de memorie van toelichting op het ontwerp van de uitvoeringswet.

Artikel 5. Dit artikel geeft een opsomming van rechten, in het genot waarvan mensen niet wegens hun ras mogen worden achtergesteld bij anderen. Het accent valt hier op het verbod van een dergelijke achterstelling. De strekking van het artikel is dan ook niet de staten, partij bij dit verdrag er toe te verplichten de hierbedoelde rechten, voorzover deze in hun wetgeving niet expliciet zijn geformuleerd, als zodanig in die wetgeving te introduceren. De staat, partij bij het Verdrag, heeft er echter wel voor te waken, dat op de gebieden welke door die rechten worden bestreken, het non-discriminatiebeginsel wordt gehandhaafd.

Artikel 6. Dit artikel is als sluitstuk op de voorgaande bepalingen te beschouwen; de staat, partij bij het Verdrag, wordt hierin verplicht zorg te dragen voor een genoegzame rechtsbescherming in geval van een inbreuk op de door dit Verdrag voor nationale wetgeving vereiste bepalingen.

Artikel 7. Aan de in dit artikel omschreven verplichtingen ligt ten grondslag, dat bij de uitbanning van rassendiscriminatie de educatieve en voorlichtende aanpak van tenminste even groot belang is als het optreden van de wetgever. Voor het Koninkrijk leidt de aanvaarding van dit artikel niet tot de noodzaak nieuwe maatregelen te treffen. In dit verband zij voor Nederland verwezen naar de opmerkingen in de memorie van toelichting bij de ontwerp-uitvoeringswet over de implementatie van dit artikel.

4. De artikelen betreffende het toezicht op de naleving van het Verdrag.

In het Verdrag is een daadwerkelijk internationaal garantiestelsel opgenomen. Hieronder is begrepen een vorm van individueel klachtrecht, welker erkenning voor de staten, die partij zijn bij dit Verdrag, facultatief is. Terwijl in de Verenigde Naties jarenlang het vraagstuk van de z.g. internationale implementatie der mensenrechten omstreden was en onoplosbaar

leek, is op dit stuk bij de voorbereiding van het onderhavige Verdrag een ontwikkeling op gang gebracht, welke historische betekenis kan hebben voor het werk van de volkerenorganisatie op het gebied van de rechten van de mens. In de implementatie-artikelen van het Verdrag ligt de mogelijkheid besloten van een wezenlijk internationaal toezicht op de erkenning en eerbiediging van de rechten van de mens op wereldniveau.

Deze artikelen scheppen een internationaal garantiestelsel, dat voorziet in een systeem van periodieke rapportages en in procedures voor de behandeling van klachten van staten en van petitie van individuen en groepen personen aangaande schendingen van het Verdrag. Een speciaal orgaan, nl. een uit achttien deskundigen bestaande commissie, zal in het leven worden geroepen, die onder meer tot taak zal hebben: (a) het bestuderen van periodieke rapporten, ingediend door de Verdragspartijen met betrekking tot de door hen genomen maatregelen ter uitvoering van het Verdrag en het uitbrengen aan de Secretaris-Generaal der Verenigde Naties van een jaarlijks rapport bevattende een verslag omtrent activiteiten alsmede suggesties en algemene aanbevelingen; (b) het bijleggen van tussen Verdragspartijen gerezen geschillen naar aanleiding van klachten over schending van het Verdrag en het aanwijzen van ad hoc conciliatiecommissies voor de beslechting van geschillen; (c) het behandelen van klachten van individuen en groepen personen, die aanvoeren slachtoffer te zijn van schending van het Verdrag door een Verdragsstaat welke de bevoegdheid van de commissie heeft erkend tot het in behandeling nemen van dergelijke klachten.

Artikel 8. Bij de opstelling van het Verdrag was de meerderheid van de leden der Verenigde Naties van opvatting dat het toezicht op de naleving van het Verdrag primair in handen moest worden gelegd van de Verdragspartijen en niet van de Verenigde Naties als geheel, omdat anders ook landen die zelf geen uit het Verdrag voortvloeiende verplichtingen op zich hebben genomen zich zouden gaan inlaten met de verdrags-handhaving. Met het oog hierop is bepaald, dat niet de VN maar de verdragspartijen de zorg voor de samenstelling der Commissie dragen, dat de Commissieleden in hun persoonlijke hoedanigheid optreden, en dat de aan het werk der Commissie verbonden kosten rusten op de verdragspartijen.

Artikel 9. Uit de wijze waarop de periodieke rapportage is geregeld blijkt overigens, dat de relatie tussen de Commissie en de Verenigde Naties wel van praktisch belang wordt geacht. De partijen bij het Verdrag dienen hun periodieke rapporten in bij de Secretaris-Generaal, die ze op zijn beurt aan de Commissie ter beschouwing voorlegt. De Commissie brengt jaarlijks verslag uit aan de Algemene Vergadering der Verenigde Naties, welk verslag vergezeld kan gaan van suggesties en aanbevelingen.

Artikel 11-13. Wanneer een verdragstaat van oordeel is dat een andere partij de bepalingen van het Verdrag niet naleeft, wordt via de Commissie die andere staat hiervan in kennis gesteld. Komen de partijen niet tot een bevredigende oplossing dan wordt, indien een der partijen zulks verzoekt, de zaak door de Commissie zelve behandeld, nadat zij zich er van heeft vergewist, dat redelijkerwijs in aanmerking komende interne rechtsmiddelen zijn uitgeput.

Nadat de Commissie de behandeling in eerste aanleg heeft verricht en het relevante materiaal heeft verzameld, benoemt haar voorzitter een ad hoc conciliatiecommissie, waarvan de leden met instemming van de betrokken partijen worden aangewezen. Indien deze instemming niet binnen drie maanden wordt verkregen, wijst de Commissie de leden uit haar eigen midden aan. De conciliatiecommissie brengt na onderzoek rapport uit aan de Commissie, welk rapport aanbevelingen inhoudt met het oog op de bijlegging van het geschil. De voorzitter van de Commissie brengt het rapport ter kennis van de partijen bij het geschil, welke binnen drie maanden dienen te verklaren of zij de in het rapport vervatte aanbevelingen aangaan.

De verzoeningsprocedure wordt beëindigd door mededeling aan alle Verdragspartijen van de conclusie waartoe de ad hoc verzoeningscommissie is gekomen en van de reactie hierop van de betrokken staten. Indien dus een staat geen gevolg geeft aan de door de verzoeningscommissie gedane aanbevelingen, komt dit ter kennis van alle Verdragspartijen.

Artikel 14. Dit artikel geeft aan individuen en groepen, die menen het slachtoffer te zijn van een schending van het Verdrag, het recht zich te richten tot de Commissie, op voorwaarde dat de staat, partij bij het Verdrag, onder wiens rechtsmacht zij staan, een verklaring heeft afgelegd waarbij de bevoegdheid van de commissie tot het ontvangen en behandelen van dergelijke klachten wordt erkend. Dit individuele klachtrecht, in vele opzichten verwant aan dat waarin wordt voorzien door artikel 25 van het Verdrag van de Raad van Europa tot bescherming van de Rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950 (*Trb.* 1951, 154), wordt door de Regering gezien als een belangrijk implementatiemiddel. Voortgaande in de reeds ten aanzien van genoemd Europees Verdrag gevolgde richting, is zij van oordeel, dat zij bij de ratificatie van het Verdrag een verklaring van erkenning voor het gehele Koninkrijk dient af te leggen.

Dit klachtrecht opent overigens de mogelijkheid, dat een individu of een groep zich zowel tot de desbetreffende instantie van de V.N. als tot die van de Raad van Europa zou kunnen wenden. De vraag of en hoe samenloop ware te vermijden is thans in Straatsburg bij besluit van de plaatsvervangende Ministers van Buitenlandse Zaken aan de orde gesteld. Het beraad over dit punt hoeft intussen, naar het oordeel van de ondergetekenden, niet te leiden tot uitstel van de behandeling van het onderhavige wetsontwerp.

De wens der Regering om het individuele klachtrecht te erkennen, doet de vraag rijzen, of tevens toepassing moet worden gegeven aan het tweede lid van het onderhavige artikel, volgens hetwelk een staat, partij bij het verdrag, binnen zijn nationale rechtsstelsels een orgaan kan instellen of aanwijzen dat bevoegd is klachten over verdragschending te ontvangen en te bestuderen, welke betrekking hebben op zaken waarin de rechtsmiddelen van nationaal recht zijn uitgeput. Uit de tekst van het verdrag volgt, dat de instelling van zulk een orgaan facultatief is.

De ondergetekenden menen, dat er voor Nederland geen aanleiding is van deze mogelijkheid gebruik te maken.

De instelling van zulk een orgaan is niet zinvol, omdat hier te lande geen rassenprobleem bestaat en dat orgaan, zo er al klachten bij zouden inkomen, toch niet anders dan incidentele gevallen ter behandeling zou krijgen. Verder biedt de inpassing van zulk een orgaan in onze staatsinrichting grote problemen. Het orgaan moet immers voor alles beslissingen van de Nederlandse wetgevers, bestuursorganen en rechterlijke organen beoordelen in verband met het verdrag. Daartoe behoeft het onafhankelijkheid van zowel de wetgevende macht en het bestuur als van de rechterlijke macht. De taak van het orgaan is eveneens bezwaarlijk op te dragen aan een „ombudsman”, nog daargelaten, dat de instelling van zulk een autoriteit hier te lande nog in discussie is. In de werkzaamheid van de ombudsman, zoals deze gewoonlijk wordt omschreven, is de juridische waardering van het optreden van wetgever of rechter immers niet begrepen.

Artikel 15. Dit artikel betreft bevoegdheden van de commissie ten aanzien van inwoners van trustgebieden, niet-zelfbesturende gebieden en alle andere gebieden waarop de dekolonisatieresolutie 1414 (XV) betrekking heeft. Het is niet van toepassing voor het Koninkrijk.

Artikel 16. Dit artikel beoogt andere procedures inzake behandeling van geschillen of klachten ter zake van discriminatie onverlet te laten. Hierbij dient met name te worden gedacht aan de procedures die in het kader van de Internationale Arbeidsorganisatie en de Organisatie der Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur zijn geschapen ten aanzien van discriminatie op het gebied van beroep en beroepsuitoefening.

ning en discriminatie op het gebied van het onderwijs. Bovendien laat het artikel aan de verdragsstaten de vrijheid om geschillen onderling bij te leggen op grond van regionale of bilaterale overeenkomsten die tussen hen van kracht zijn, zoals het reeds vermelde Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens.

5. Slotartikelen

Artikelen 17 en 18. Men heeft overwogen de toetreding tot het Verdrag open te stellen voor alle staten ter wereld, ongeacht of zij aangesloten zijn bij een of meer der in lid 1 van het onderhavige artikel genoemde organen. De motivering van deze gedragslijn werd gevonden in de omstandigheid, dat het hier gaat om een verdrag met humanitaire doelstellingen, die een mondiale geldingskracht behoren te hebben. Een en ander was evenwel niet praktisch uitvoerbaar, omdat alsdan aan de Secretaris-Generaal der Verenigde Naties zou moeten worden overgelaten, uit te maken, welke territoria tot de onafhankelijke staten moeten worden gerekend.

Artikel 19. Het Verdrag zal in werking treden, nadat zevenentwintig staten partij zijn geworden. Eerst dan zal ook een aanvang kunnen worden gemaakt met de totstandbrenging van het in het Verdrag voorziene implementatiestelsel. In dit verband diene overigens, dat de Commissie pas bevoegd zal zijn klachten van individuen en groepen in behandeling te nemen, wanneer minstens tien verdragspartijen deze bevoegdheid hebben erkend (artikel 14, lid 9).

Het aantal bekrachtigingen bedraagt thans 20.

Artikel 20. Bij de opstelling van dit artikel kwamen in een uitvoerig debat twee tegenovergestelde standpunten naar voren. De meerderheid van de Afro-Aziatische landen wenste de mogelijkheid van het maken van voorbehouden geheel uit te sluiten, terwijl de westelijke en de Latijns-Amerikaanse landen deze mogelijkheid wilden openhouden. Aan het standpunt van laatstgenoemde landen zou ook tegemoet zijn gekomen indien in het geheel geen artikel over voorbehouden in het Verdrag zou zijn opgenomen. In dat geval zouden de uit het volkenrecht voortvloeiende regels terzake hebben gegolden, i.c. de adviserende uitspraak van het Internationaal Gerechtshof met betrekking tot het Genocideverdrag, op grond waarvan voor-

behouden onverenigbaar met strekking en doel van het verdrag niet toelaatbaar moeten worden geacht. Het aanvaarde compromis sluit hierbij aan door in lid 2 te bepalen dat voorbehouden die onverenigbaar zijn met de strekking en het doel van het verdrag niet worden toegestaan en voegt daaraan toe dat evenmin zodanige voorbehouden toelaatbaar zijn welke tot gevolg hebben dat de functionering van de organen, die in deel II van het Verdrag worden ingesteld, wordt belemmerd.

Van Westelijke zijde bestonden bezwaren tegen de tweede volzin van lid 2, aangezien daarin besloten ligt dat de toelaatbaarheid van voorbehouden afhankelijk wordt gesteld van het politieke oordeel der verdragspartijen.

Artikel 23. Een verzoek tot herziening van het Verdrag heeft niet automatisch tot gevolg, dat zulks aan de orde wordt gesteld. De beslissing hierover berust bij de Algemene Vergadering der Verenigde Naties.

6. Conclusie

Naar het gevoelen der Regering is een mondiaal belang geënd met de totstandkoming van het Verdrag. In Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen brengt het Verdrag niet de noodzaak mede van wettelijke voorzieningen, die sterk in het maatschappelijk leven ingrijpen. In zijn strekking sluit het Verdrag nauw aan bij het openbaar leven in elk der drie landen van het Koninkrijk. Om geen twijfel te laten aan de intentie van het Koninkrijk, bij te dragen aan de bestrijding van een euvel dat op veel plaatsen in de wereld de menselijke verhoudingen besmet, heeft de Regering het Verdrag op 24 oktober 1966 doen ondertekenen. Zij vertrouwt, door een spoedige uitspraak van de volksvertegenwoordiging tot de bekrachtiging van het Verdrag in staat te worden gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. LUNS.

De Minister van Justitie,
C. H. F. POLAK.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
H. K. J. BEERNINK.